

Väitöskirjatutkijat akateemisessa maailmassa

Kultapoikia, ”huijareita”, haamututkijoita ja lannistuneita

Väitöskirjatutkija törmää opinnoissaan akateemisen maailman reunaehtoihin, jotka viitoittavat polkuja asiantuntijuuteen. Tohtorikoulutusta asiantuntijuuden rakentumisen kontekstina ei aiemmin ole juuri tarkasteltu kokonaisvaltaisesti, yksilöllisiä ja systeemisiä ehtoja yhdistäen. Aineistona käytetyissä kirjoitelmissa tutkijat kuvaavat kokemuksiaan asiantuntijana toimimisen mahdollisuuksista ja haasteista. Reunaehdot ja polut tekevät akateemisen maailman hiljaisia käytäntöjä näkyviksi ja kehitettäviksi sekä monipuolistavat keskustelua väitöskirjatutkijan asemasta.

VÄITÖSKIRJATUTKIJAT OVAT kouluttautumisessa asiantuntijoiksi muuttuvassa akateemisessä maailmassa. Yliopisto on siirtynyt Euroopanlaajuisesti saksalaisen Wilhelm von Humboldtin mukaan nimetystä yksilön vapautta ja tieteen riippumattomuutta korostavasta humboldtilaisesta sivistysihanteesta, ja ”norsunluutonin tähylijästä” kohti ammattimaista ja yrittäjämäistä tutkimuskulttuuria, ja tehtävä harvojen sivistäjistä on muuttunut taloudelliseksi kilpailuksi (Enders 2005; Lauder & Mayhew 2020; Brunila & Hannukainen 2017; Kinnari 2020a). Akateemiset yksilöt muuttuvat kypääomakoneiksi, jotka keräilevät työmarkkinoilla tarvittavia pääomia, ylläpitävät kyvykkyyttä, minä-

pystyvyyttä ja vaadittavaa asennetta (Kinnari 2020b).

Yksilöt ja yliopistot ovat tulosvastuullisia ja mittaavat tulosta muun muassa tutkinnoissa, julkaisuissa ja kansainvälisyydessä – ja lopulta rahassa. Yliopistojen tavoite on tuottaa tehokkaasti paitsi tohtorintutkintoja ja julkaisuja (esim. Brunila & Hannukainen 2017) myös multiosaavia akateemisia tutkijoita ja innovatiivisia työelämän tarpeita tunnistavia asiantuntijoita, eri toimijoiden dialogisen luonteen ymmärtäviä monitaitureita (Enders 2005). Muutosta voidaan kuvata tietokapitalistisen hallinnan käsitteellä, jonka ymmärrämme ”tiedon ja tieteen sekä tiedon tuottajien toiminnan ja tietämisen yhä tehokkaampana taloudellisena hallintana” (Hannukainen 2018, 11).

TUTKIMUKSEMME TUO UUDENLAISTA NÄKÖKULMAA TIETOKAPITALISMIN LOGIIKOIDEN VAIKUTUKSISTA VÄITÖSKIRJATUTKIJOIDEN ARKEEN.

Muuttuvassa akateemisessa maailmassa tavoitellaan asiantuntijuutta, joka vastaa uusliberalistisiin vaateisiin. Yksilön eli väitöskirjatutkijan on muovattava asiantuntijuutensa tuottavaksi toiminnaksi kuten kykypääomakoneelta odotetaan (Kinnari 2020b). Edelleen perinteisten käsitysten mukaan asiantuntijuus muodostuu teoreettisesta, käytännöllisestä, itsesäätelyllisestä ja sosiokulttuurisesta tiedon ulottuvuudesta (Bereiter 2002; Ericsson 2006; Lehtinen & Palonen 2011; Virtanen & Tynjälä 2018). Se on dynaamista asennetta ja pyrkimystä yhä parempaan, korkeatasoisempaan suoriutumiseen yhä vaativammista tehtävistä (Glaser & Chi 1988), tiedon komponenttien sulautumista intuitiiviseksi ja mielekkääksi kokonaisuudeksi (Bereiter 2002; Ericsson 2006; Tynjälä ym. 2020). Kuitenkin siirtymä yksilöiden asiantuntijuudesta yhteisöjen osaamiseen on kiihtyvää (Lindén & Annala 2016).

Väitöskirjatutkijan hitaasti kypsyvän asiantuntijuuden rinnalle on noussut käsitys kollektiivisesta kekseliäisyydestä (Hakkarainen 2017) ja asiantuntijuuden verkostomaisuudesta, missä erilaiset sosiaaliset toimijat, paikat sekä diskurssit kietoutuvat toisiinsa (Aarnikoivu 2020; Tynjälä ym. 2020). Asiantuntijatietoon sisältyy sosiaalisia ja kulttuurisia ulottuvuuksia, sanomattomia toimintasääntöjä, joihin väitöskirjatutkija pääsee osalliseksi vain osallistumalla yhteisön käytännöllisiin toimiin (Aarnikoivu 2020, 42). Asiantuntijakulttuureihin osallistuminen mahdollistaa yksilön ja asiantuntijayhteisön kehityksen, mutta tiedeyhteisössä voi olla kulttuurisia rutiineja (Cornér ym. 2017) ja tietokapitalistisen hallinnan tapojen tuottamia käytänteitä (Hannukainen 2018, 25), jotka hankaloittavat asiantuntijuuteen kasvua.

Artikkelimme osallistuu kriittiseen keskusteluun uusliberalististen logiikoiden, käytäntöjen ja hallinnan voimistumisesta akatemiassa. Uusliberalistinen tietokykykapitalismi ilmenee väitöskirjatutkijoiden kokemuksissa samalla muokaten niitä. Tarkastelemme tohtorikoulutusta holistisesti (ks. Aarnikoivu 2020) kuvaamalla systeemin ja yksilön välistä jännitteisyyttä. Tutkimme suomalaisissa yliopistoissa väitöskirjaansa tekevien kirjoitelmia (N = 54) kokemuksistaan akateemisessa maailmassa. Tulkintamme kohdistuu väitöskirjatutkijoiden kokemuksiin akateemisen maailman reunaehtoihin ja siihen, millaisia mahdollisia polkuja asiantuntijuuteen reunaehdot viitoittavat.

Tutkimuksemme tuo uudenlaista näkökulmaa tietokapitalismin logiikoiden vaikutuksista väitöskirjatutkijoiden arkeen ja keskittyy erityisesti heidän yksilöllisiin kokemuksiinsa muuttuvissa akateemisissa rakenteissa ja toisaalta rakenteista. Tuomme akateemisen maailman hiljaisia reunaehtoja ja sanoittamattomaksi jääneitä yksilöiden kokemuksia näkyväksi.

TOHTORIKOULUTUS KEHYKSENÄ ASiantuntijuuden RAKENTUMISELLE

Tohtorikoulutus ei ole akateemisen tietokapitalistisen hallinnan tavoista irrallinen saareke, vaan päinvastoin se kiteyttää esimerkiksi kykypääoma-ajattelua. Sen ydintavoite on tuottaa uusia asiantuntijoita ja uusintaa tutkittua tietoa, ja globaalit muuttuvat olosuhteet ohjaavat sen toimintaa. Globaalisti tohtorikoulutusta onkin systematisoitu ja tehostettu, ja samalla on pyritty laatuun ja kansainvälisyyteen (Maunula 2014; OKM 2017). Tähtäys on ammattimaisten tutkijoiden valmistamisessa (Suomen Akatemia 2011).

Eryteisesti Pohjoismaissa tohtorituotannon tehokkuus nojaa tohtorikoulujen tulosperusteiseen rahoitukseen (Ursin 2020), mikä on yksi esimerkki uusliberalistisen koulutuspolitiikan aiheuttamista muutoksista akateemiseen maailmaan. Korkeakoulujärjestelmän kritisoinnista heikosta työelämäyhteydestä (OKM 2016) voidaan samoin pitää uusliberalistisena toiveena valjastaa akatemia tuottamaan taloudellisesti hyödyllisiä innovaatioita. Vaikka tie-teellisyyttä valjastetaan jo nyt työelämän tarpeisiin, tohtorikoulutukselta odotetaan vielä vahvempaa käy-

TYÖURIEN TODELLISUUS YRITTÄJYYSYLIOPISTOSSA ON GLOBAALISTIKIN PIRSTOUTUNUT, KERROSTUNUT JA POLARISOITUNUT.

tännöllisyyttä, innovatiivisuutta ja kiinnittymistä aitoihin työelämän ongelmiin (Jauhiainen ym. 2016).

Uusliberalistisessa hengessä tohtorikoulutusta on laajennettu, tehostettu ja standardisoitu, esimerkiksi vuosina 2000–12 talousjärjestö OECD:n jäsenmaissa suoritettujen tohtorintutkintojen määrä lisääntyi 56 prosenttia (OECD 2013). Vuonna 2000 tohtorikoulutukseen osallistui 6 000 henkilöä, vuonna 2020 tohtorikoulutettavia oli 18 000. Määrä oli siten kolminkertaistunut. (Vipunen 2019.) Tohtorikoulutusta tehostettaessa kuitenkin väitöskirjatutkijoiden paineet ja kilpailu näyttävät kasvaneen. Vaikka tohtoriopintoihin valitaan vain parhaat hakijat (Jauhiainen & Nori 2017), jopa 45 prosenttia harkitsee tohtoriopintojen keskeyttämistä (Stubb ym. 2007). Hanna Nori ja kumppanit (2020) haastavat tutkimuksessaan perinteistä käsitystä suomalaisen koulutusjärjestelmän tasa-arvoisuudesta ja kaikille avoimesta kouluttautumismahdollisuudesta.

Väitöskirjatutkijat ovat heterogeeninen joukko, ja heidän lähtökohdissaan akateemisen asiantuntijuuden rakentamiseen on eroja, jopa polarisaatiota. Toisilla varhaiset ja hyödylliset ura-asetat tarjoavat luottamusta, uskollisuutta ja tukea, kun taas toisten osaksi jää matalan aseman työpaikat ja epäoikeudenmukaisuuden kokemukset (Lam & Campos 2015; Nikkola & Tervasmäki 2020). Sukupuoli (Husu 2001; Koski & Tedre 2003), perheellisyys (Maunula 2014), ikä ja omien vanhempien koulutustaso (Nori ym. 2020) sekä ulkomaalaistausta (Nori ym. 2020; Peura & Jauhiainen 2018) heijastuvat väitöskirjatutkijan kokemuksiin tohtoroitumisesta. Väitöskirjatutkijat eroavat toisistaan myös rahoituksessa, sosiaalisessa tuessa sekä suhteessa ohjaajiin ja muuhun tiedeyhteisöön (mm. Jairam & Kahl 2012; Cornér ym.

2017). Yksilöllisistä tekijöistä prosessiin on tunnistettu vaikuttavan tutkimuskompetenssien, tutkimusviestinnällisten taitojen (Corcelles ym. 2019), toimijuuden verkostoitumisessa (Corcelles ym. 2019; Kaur ym. 2021), ajankäytöllisten paineiden siedon ja hallinnan sekä työn ja muun elämän epätasapainon (Gardner & Gopaul 2012). Sitkeys ja sietokyky ovat samoin keskeisiä tohtoroitumisprosessissa (Nori ym. 2020).

Väitöskirjatutkijan kehittyvään identiteettiin vaikuttavat esimerkiksi prosessin aikana kohdattavat mahdollisuudet ja tuki (Castelló ym. 2021). Erilaisia lähtökohtia on tärkeä tunnistaa, sillä ne luovat tohtoroitumisprosessiin erilaisia olosuhteita (Ylijoki & Henriksson 2017) ja tapahtumia, joiden myötä väitöskirjatutkija vahvistuu tutkijaksi (Mantai 2017).

Työurien todellisuus yrittäjyyyliopistossa on globaalistikin pirstoutunut, kerrostunut ja polarisoitunut, vaikka käsitys akateemisesta urasta kiinnittyy ytimeltään perinteisiin akateemisiin arvoihin ja kulttuureihin (Musselin 2005; Ylijoki & Henriksson 2017). Nuoret tutkijat ovat haavoittuvin ryhmä, sillä heidän tulee yhtä aikaa sekä kilpailla että vahvistua tutkijoina (Laudel & Gläser 2008). Väitöskirjatutkijoiden kasvava joukko kilpailee sekä keskenään muun muassa ohjausresursseista (Bégin-Caouette ym. 2020) että yhdessä, esimerkiksi verkostoitumalla ja julkaisemalla (Jung ym. 2021).

Eteneminen akateemiseen ytimeen edellyttää tietokapitalistisen hallinnan määrittämässä ”pelissä” menestymistä rahoituskisoissa, jopa julkaisujen ylituotantoa (Bégin-Caouette ym. 2020), ja nykyisin valtaosa tiedejulkaisujen artikkeleista onkin väitöskirjatutkijoiden tekemiä (Münch 2014). Vaikka väitöskirjatutkijoiden julkaisupanos on välttämätön yliopistoille, heidän asemansa on usein yliopiston tai laajemmin tiedeyhteisön reunamalla ja urakehityksensä pätkittäistä (Bégin-Caouette ym. 2020), vaikka tutkija olisi kuinka kyvykäs tai sitoutunut (Slaughter & Leslie 1997). Globaalin trendin mukaisesti väitöskirjatutkijoiden autonomia ja toimijuus ovat vakiintuneet systeeminkin näkökulmasta heikoksi (Hill 2012).

Kielteiset kokemukset väitösprosessista voivat aiheuttaa väitöskirjatutkijalle tehottomuutta, kyyni-

syyttä, uupumusta, eristäytymistä (Evans ym. 2018; Pyhälto ym. 2012) ja huijarisyndroomakokemusta (Cokley ym. 2013; Nori ym. 2020). Nämä kasaantuvat etenkin yhteisöstä irrallisille sivutoimisille väitöskirjatutkijoille (Corcelles ym. 2019), jotka kokevat akateemisen yhteisön tuen ja infrastruktuurin kokoaikaisia kollegojaan heikommaksi (Neumann & Rodwell 2009). Edelleen palkallisesti väitöstutkimustaan tekeekin vain pieni osa (Jauhiainen & Nori 2017), ja valtaosa työstää väitöstutkimustaan sivutoimisesti, toisen työn ohessa, apurahakausilla, jopa työttömyystuella (Kokkonen ym. 2018; Puhakka 2019). Väitöskirjatutkijoiden kokemukset roolistaan tiedeyhteisössä vaihtelevatkin jäsentymättömästä ristiriitaiseen ja osallisesta ulkopuolisuuteen (Pyhälto ym. 2009), minkä he sietävät vertaisten tuella (Janta ym. 2014).

Väitöskirjatutkijan polku asiantuntijaksi tohtorikoulutuksen kehityksessä ei ole yksiselitteinen tai tasapuolinen. Globaalit muutokset, kuten OECD:n koulutukseen ulottuvat uusliberalistiset talous- ja laatumittarit (Miettinen 2019), heijastuvat monin tavoin tohtorikoulutukseen ja sen toimintakulttuuriin ja arvoihin (Jauhiainen & Nori 2017), mikä osaltaan vaatii tunnistamaan ja haastamaan akateemisen tietokapitalismin logiikoita (Hannukainen 2018; Brunila & Hannukainen 2017; Kinnari 2020a). Yksilö- ja systeemitasoinen prosessit kietoutuvat koulutuspoliittisiin käänneisiin, yhteiskunnallisiin ja globaaleihin linjauksiin, jolloin ilmiö ei koske vain yksilön toimintaa tai järjestelmän rakenteita vaan kompleksista kokonaisuutta (ks. Sverdlík ym. 2018). Siksi tohtorikoulutusta on tarpeen tarkastella kokonaisvaltaisesti (Aarnikoivu 2020).

TUTKIMUSKYSYMYKSET, AINEISTO JA MENETELMÄT

Tutkimuksemme vastaa seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- 1) Millaisia reunaehtoja akateemisessa maailmassa on väitöskirjatutkijoiden kokemana?
- 2) Millaisia mahdollisia polkuja asiantuntijuuteen reunaehdoista voidaan muodostaa?

Tutkimusidea syntyi kahden ensimmäisen kirjoittajan keskustellessa asiantuntijuutta koskevista epävarmuuden kokemuksista nuorina naistutkijoina. Pohdimme, oliko kokemus subjektiivinen vai saattoiko puhua yleisemmästä ilmiöstä. Selvittääksemme asiaa toteutimme aineistonkeruun yhteistyössä tutkimusaineistoja arkistoiavan ja välittävän Tietoarkiston kanssa vuonna 2018. Lähetimme kirjoituspyynnön suomalaisen tohtorikoulutusverkoston yhteishenkilöille välitettäväksi omien yliopistojensa tohtorikoulutuksen sähköpostilistoille. Pyysimme väitöskirjatutkijoita kuvaamaan kokemuksiaan asiantuntijana toimimisesta, kohtaamiaan mahdollisuuksia tai haasteita, jotka koskivat esimerkiksi ikää, sukupuolta, etnistä taustaa tai asemaa tiedeyhteisössä. Oman kokemuksemme perusteella oletimme kyseisten seikkojen vaikuttavan asiantuntijuuden kokemusten taustalla.

Kysely tuotti 54 tutkimukselle käyttökelpoista vastausta, joista 49 tallennettiin vastaajan luvalla Tietoarkistoon (Matikainen & Piironen 2018). Vastaajista naisia oli 31 ja miehiä 23, muita annettuja vaihtoehtoja ei valittu. He olivat 24–62-vuotiaita, ja ikäkeskiarvo oli 35 vuotta. Väitöskirjaa vastaajat olivat tehneet kahdesta kuukaudesta 15 vuoteen, keskimäärin 4,3 vuotta. He edustivat laajasti eri suomalaisia yliopistoja ja eri aloja. Vastausten pituus vaihteli muutamasta virkkeestä useaan sivuun, keskimääräinen pituus oli noin sivu. Kirjoitelmista 20 oli englanninkielisiä; sitaateissa ne on suomennettu.

Aineiston analysointi alkoi aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä (Hsieh & Shannon 2005). Luimme kirjoitelmat yksilöllisiä kokemuksia kuvaavina ja muodostimme niistä tiivistelmät. Tutkittavat kuvasivat monipuolisesti kirjoitelmapyyntönsä esitettyjä aiheita. Jotkut toivat esiin, etteivät ehdotetut aiheet olleet heille relevantteja. Lisäksi vastaajat kirjoittivat uusista näkökulmista, kuten rahoituksesta ja ohjauksesta ja kuvasivat yleisesti akateemisista maailmaa, vaikka näitä ei kirjoitelmapyyntönsä mainittu. Aineiston välittämän kokemusten moninaisuuden vuoksi alkuperäinen kiinnostuksemme laajeni.

Kirjasimme aineistossa toistuvia koodisanoja ja -ilmauksia, kuten ohjaussuhde, rahoitus, ulkonäön kommentointi ja liian vanha, jotka ryhmittelimme

NIMESIMME ERI POLKUJA KULKEVAT TYYPIT KULTAPOJIKSI- JA TYTÖIKSI, HUIJARISYNDROOMAISIKSI, HAAMUTUTKIJOIKSI JA LANNISTUNEIKSI.

kahdeksi ydinkategoriaksi. Nimesimme ne systeemisiksi reunaehdoiksi ja henkilökohtaisten ominaisuuksien reunaehdoiksi. Arvioidessamme ydinkategorioiden sisältöjä tarkemmin, havaitsimme niiden jakautuvan vielä neljään alakategoriaan. Systeemisten reunaehtojen virallista puolta edustivat esimerkiksi julkaisukäytännöt ja ohjaus, kun taas epävirallista julkilausumattomat ja piiloisemmat vakiintuneet toimintatavat, kuten kahvipöydissä tapahtuva tiedotus ja päätöksenteko. Henkilökohtaisiin reunaehtoihin sisältyi samankaltainen kahtalaisuus: Yhtäältä tutkittavat kuvasivat ominaisuuksia, kuten ikää ja sukupuolta, joihin he eivät voineet itse vaikuttaa. Toisaalta he kuvasivat ominaisuuksia, joihin voivat vaikuttaa, kuten asennetta ja tutkimustaitoja.

Analyysin viimeisessä vaiheessa tarkastelimme asiantuntijuuden reunaehdoja sen perusteella, tulkitimme niiden tukevan väitöskirjatutkijan toimimista akateemisessa maailmassa vai emmekö. Ristiintaulukoimalla kahta aineistosta tulkitsemaamme ydinkategoriaa tukevuuden ja ei-tukevuuden näkökulmasta muodostimme neljä mahdollista "akateemista polkua" asiantuntijuuteen. Eri polkuja kulkevat tyypit nimesimme aineistossa käytetyin termein kultapojiksi- ja tytöiksi, huijarisyndroomaisiksi, haamututkijoiksi ja lannistuneiksi.

Tulososiossa kuvaamme sekä akateemisen maailman reunaehdot että niistä muodostuvat akateemiset polut. Emme luokittele yksittäisiä vastaajia akateemisille poluille, vaan mahdolliset polut ovat muodostamiamme synteesejä ja konstruktioita akateemisen maailman reunaehdoista. Valintaamme tukee raportoinnissa käyttämämme *vignette*-menetelmä (Bradbury-Jones ym. 2014), jossa koko aineiston pe-

rusteella on rakennettu tulkinalliset tyyppikuvaukset. *Vignette*-kuvauksiin on valittu vain kunkin polun piirteitä parhaiten tiivistävät aineistonäytteet. Yksittäisen ihmisen kokemuksissa voi olla piirteitä eri puolilta, ja kuljettu polku saattaa väitösprosessin aikana vaihtua toiseen.

AKATEEMISEN MAAILMAN REUNAEHDOT JA POLUT ASIAANTUNTIJUUTEEN

Vastaajien kokemuksista tulkitsemme ensin akateemisen maailman systeemisistä ja henkilökohtaisista reunaehdoista.

Systeemiset reunaehdot

Akateemisessa maailmassa toimimiseen vaikutti aineiston perusteella systeemisistä reunaehdoista, jotka jakautuivat kahteen alakategoriaan: virallisiin ja epävirallisiin (**taulukko 1**). Näiden ehtojen puitteissa toimiminen on osa väitöskirjatutkijan kasvua asiantuntijakulttuurin jäsenenä siihen osallistumalla (ks. Aarnikoivu 2020; Kaur ym. 2021). Virallisia systeemisistä ehtoja olivat akateemisen maailman viralliset odotukset, jotka heijastelivat tietokapitalistisen ja tulosvastuullisen yrittäjyysyliopiston vaatimuksia (ks. Brunila & Hannukainen 2017; Nikkola & Tervasmäki 2020) sekä niihin liittyvät akateemiset käytännöt, esimerkiksi julkaisuprosessit, rahoitus ja ohjaaminen.

Virallisia ehtoja väitöskirjatutkijat kuvasivat kirjoitelmissaan osin "sekavina" ja "järjestäytymättöminä", eikä heillä ollut mahdollisuutta ymmärtää systeemisen tason virallisten ehtojen ja tietokapitalismin logiikkaa. Akateemisen maailman nähtiin pyörivän liian voimakkaasti mitattavien suoritteiden, kuten julkaisujen ja julkaisutuotannon, ympärillä. Merkittävaksi ehdoksi kuvattiin myös rahoitus, jonka muoto vaikutti vastaajien asemaan akateemisessa työyhteisössä sekä heidän tulevaisuudennäkymiinsä. Apurahalla väitöskirjaansa tekevällä saattoi olla fyysistä etäisyyttä työyhteisöönsä (ks. Pyhältö ym. 2009; Ylijoki & Henriksson 2017). Vastaajat ihmettelivät, miten eri rahoitusmuodot tarkoittavat väitöskirjatutkijalle eri etuuksia ja seuraamuksia, vaikka itse työ on samankaltaista.

Taulukko 1. Systemiset reunaehdot.

Viralliset ehdot	Esimerkit
akateemisen maailman toimintatavat	V1: olen oppinut ymmärtämään aiheitani sekä akateemista maailmaa [--] Kielellisessä ilmaisussa on painotettu viime aikoina paljon popularisointia ja yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumista, jota en kuinkaan ole vielä tehnyt. V10: Olen syvästi tyytymätön siihen, minkä ympärillä akateeminen maailma pyörii. Julkaisujen (joita ei lue kuin vertaiset) tuottaminen vain, jotta pääsisi eteenpäin vaikuttaa kafkamaiselta. Mutta sitä meidän käsketään tehdä, siitä meille maksetaan ja se määrittää tulevaisuutemme. V52: Jos taas keskustellaan hallinnollisesta tuesta, se on todella huonoa ja välillä jopa epäkunnioittavaa [--]. Olen valitettavasti huomannut, että monta kertaa on itse asiassa paljon huonompi vaihtoehto toimia "oikein ja perusteellisesti" kun huonosti ja jättää asiat puolitehen. Jos hoidat hommasi hyvin ja puutut epäkohtiin, siitä ei sinua kiitetä, saat hankalan ihmisen maineen.
rahoitus	V20: Myöskin se, kun sain säätiöltä oman apurahan omalla, yksin tekemälläni hakemuksella, lisäsi uskoa itsen. Sitä ennen olin ehkä taipuvaisempi ajattelemaan, että kaikki (palkkaamiseni projektiin, rahoitus tiedekunnan tohtorikoululta) on tapahtunut vain ohjaajieni armosta V39: Tutkimusrahoituksen saanti vaikeaa, onnettomat tulot silloinkin kun rahoitusta on [--]. Tutkijanuran jatkuminen väittelyn jälkeen näyttää epätodennäköiseltä, koska vapaita paikkoja ei juuri ole.
ohjaus	V50: väitöskirjatyöntekijänä perehdytys on ollut hyvin yksityiskohtaista, apua on aina saatavilla ja koen olevani paljon paremmin osa ryhmää. Jos kysyn apua, sitä saan aina, ja yhdessä mietitään, mikä olisi hyvä ratkaisu ongelmaan. V2: Yksi ja sama ihminen eli ohjaaja päättää jatko-opiskelijan suoriutumisen jokaisesta vaiheesta vuosien ajan. [--] Ohjaaja voi valita, josko joku hänen ohjattavistaan miellyttää häntä niin, että sallii ko. jatko-opiskelijan valmistua tohtoriksi.
Epäviralliset ehdot	Esimerkit
käytävä- ja ruokapöytä-keskustelut, saunaillat	V42: melkeimpä tärkeämpää kuin tutkimuksista saatujen havaintojen ja tulosten itseenäinen analysointi ovat erilaiset kahvipöytä- ja käytäväkeskustelut tai muut epäviralliset juttutuokiot, joissa kollegoiden kanssa ajatuksia vaihdetaan aiheesta ja aiheen vierestä. V14: Joskus niitä [apurahaa tai palkallista positiota] ei anneta meriittien vaan yhteyksien perusteella, mikä ei ole välttämättä reilua.
sosiaalinen media	V47: Minut kutsuttiin juuri paneelikeskustelijaksi konferenssiin. [--] Tämä tapahtui Facebookin kautta. Vuorovaikutus on mielestäni usein yllättävän epävirallista.

Samoin ohjauksessa oli eroavaisuuksia vastaajittain (ks. Aarnikoivu 2020, 40; Sverdlík ym. 2018). Jotkut olivat kokeneet ohjauksen laadukkaaksi ja riittäväksi, toisia ohjaaja oli "piinannut", "kiristänyt", "uhkaillut" ja jopa "nöyryyttänyt" ja "pelotellut" siihen pisteeseen asti, että väitöskirjatutkija oli joutunut vaihtamaan ohjaajaa. Ohjaaja määrittä osaltaan ohjattavansa selviytymistä ja kasvua asiantuntijaksi.

Systemisten reunaehtojen epävirallista puolta edustivat esimerkiksi käytävä- ja ruokapöytäkeskustelut sekä epäviralliset illanvietot, joissa kuitenkin sovittiin työasioista. Näiden merkitys akateemisessa

kontekstissa oli suuri: esimerkiksi apuraha- ja ura-asemakilpailussa oikeat suhteet ja verkostot kuvattiin jopa virallisia tutkimusansioita tärkeämmiksi (ks. Aarnikoivu 2020, 42–43). Kaikilla ei kuitenkaan ollut automaattista tai samanlaista pääsyä systemisten ehtojen epävirallisiin tapahtumiin (ks. Cornér ym. 2017), vaikka esimerkiksi verkostoituminen nähtiin myös osana virallisten ehtojen vaatimuksia. Viralliset ja epäviralliset systemiset ehdot limittyivätkin aineistossa, ja useisiin virallisen systeemin ehtoihin, kuten rahoitushakuihin, konferenssikäytäntöihin ja akateemisen kirjoittamisen tapoihin, sisältyi paljon epävirallista tietoa ja käytänteitä.

VÄITÖSKIRJATUTKIJAN ASiantuntijuus on ennen kaikkea osallistuvaa ja verkostoitunutta asiantuntijuutta.

Henkilökohtaiset reunaehdot

Henkilökohtaisiin reunaehtoihin kuului sekä asioita, joihin väitöskirjatutkija voi itse vaikuttaa, että asioita, joihin hän ei voi vaikuttaa (ks. **taulukko 2**). Henkilökohtaisia ominaisuuksia, joihin yksilö voi itse vaikuttaa ja joita yksilöiden odotettiin kehittävän, olivat tutkimusaihe ja sisällölliset tiedot, tutkimustaidot ja geneeriset taidot sekä tietyn tyyppinen asenne (ks. Virtanen & Tynjälä 2018). Niihin kuuluivat myös itsesäätelyn taidot sekä sosiokulttuuriset tiedot ja taidot, kuten verkostoitumisosaaminen.

Vaikka vastaajat kuvasivat, miten asiantuntijalta edellytetään monipuolista kykypääoman kehittämistä, kehittyminen edellytti yhteistyötä reflektiokumppaneiden kanssa (ks. Virtanen & Tynjälä 2018). Väitöskirjatutkijan asiantuntijuus ei ole vain tiedon hankkimista omasta tutkimusaiheesta vaan ennen kaikkea osallistuvaa ja verkostoitunutta asiantuntijuutta (Lindén & Annala 2016) ja pääomakäyttöä (Kinnari 2020b) sekä erään vastaajan sanoin ”tutkijakollegan asiantuntijuuden näkyville saamista”. Toisaalta verkostoituminen ja kollegoiden esiin nostaminen aiheuttaa ristiriitaa, kilpailevathan väitöskirjatutkijat samanaikaisesti työpaikoista, rahoituksesta ja julkaisuista (Laudel & Gläser 2008).

Akateemisessa maailmassa toimimiseen vaikutti myös joukko henkilökohtaisia ominaisuuksia, joihin yksilö itse ei voi vaikuttaa. Aineistossa keskeisinä mainittiin sukupuoli, ikä, kansalaisuus, kieli ja etninen tausta. Näillä oli merkityksensä siinä, miten omaa asiantuntijuuttaan pääsi käyttämään ja näyttämään, ja miten vakavasti tuli otetuksi (ks. Nori ym. 2020; Peura & Jauhiainen 2018).

Kolmannes naisvastaajista koki oman sukupuolensa negatiivisena väitösprosessissa, kun miesvas-

taajista vain yksi pohti, että omalla tieteenalallaan naisukupuolesta saattaisi olla hyötyä. Nuoret nais-tutkijat olivat kohdanneet ”tyttötyä”, osaamisensa vähättelyä ja kokivat olevansa ”tyttären” tai ”pikkusiskon” roolissa, jossa heidän tuli ”tarpeettomasti todistella” asiantuntijuuttaan. Jotkut kertoivat kohtaamastaan seksuaalisesta häirinnästä, ja eräs tutkittava kuvasi oman asiantuntijuuden esille tuomista naisena ”tärkeänä feministisenä tekona”. Perheen ja tutkimustyön yhdistämisen vaikeudesta oli muistuteltu juuri naisvastaajia (ks. Husu 2001; Julkunen 2004; Maunula 2014). Sukupuoli on läsnä ja merkityksellinen, vaikka siihen liittyvien merkitysten, hierarkioiden ja asemien tuottamisen menetelmät ovat piiloisia ja arjessa toimittaisiin pääasiassa tieteenalojen edustajina eikä sukupuolina (Koski & Tedre 2003, 19).

län vastaajat kokivat ristiriitaisesti: 31-vuotias koki vakuuttavuutensa kärsivän nuoruudestaan, kun 35-vuotias koki ”korkean” ikänsä jo haittaavan uraansa. Korkeammalla iällä apurahakisoissa kerrottiin päädyttävän ”toivottoman tapauksen kategori-aan”. Suomessa väitöstutkimustaan tekevät ulkomaalaiset korostivat kielitaitoa. Myös kokemuksia suoranaisesta rasismista ja lievemmistä syrjinnän muodoista kuvattiin. Esimerkiksi se, näyttikö henkilö ”kovin erilaiselta kuin suurin osa suomalaisista” tai mikä oli tutkijan lähtömaa, koettiin merkitykselliseksi tutkimusyhteisön vastaanottavuuteen. (Ks. Nori ym. 2020; Peura & Jauhiainen 2018.)

Henkilökohtaiset ja systeemiset reunaehdot liittivät väitöskirjatutkijoiden kokemuksissa. Erittymisen hyvin tämä näkyi ongelmatilanteissa. Tyyppillistä aineistossa vaikutti olevan tapa kohdata ja ratkoa ongelmia kehittämällä henkilökohtaisia ominaisuuksia tai ”purra kieltä ja yrittää olla hiljaa”. Jopa selkeästi systeemisiä ongelmia, kuten rahoitus tai ohjaus, yritettiin ratkoa henkilökohtaisia taitoja kehittämällä, valitsemalla uudestaan tai yksinkertaisesti sinnittelemällä (ks. Nikkola & Harni 2015). Vaikka kaikki tutkitut tekivät periaatteessa samaa tehtävää, väitöskirjaa, heidän kokemuksensa olivat jopa täysin vastakkaisia, sillä henkilökohtaiset ja systeemiset reunaehdot tukivat tai hankaloittivat asiantuntijana toimimista eri tavoin.

Taulukko 2. Henkilökohtaiset reunaehdot.

Ehdot, joihin voi vaikuttaa	Esimerkit
tutkimusaihe	<p>V35: Tekemällä tutkimusta juuri tästä aiheesta kuulun hyvin, hyvin pieneen joukkoon asiantuntijoita, jotka muodostavat maailmanlaajuisen verkoston. Tuomalla uusia ideoita tähän verkostoon olen onnistunut saamaan kutsuja mitä ihmeellisimpiin projekteihin.</p> <p>V53: Tutkimani ilmiö on alallani vähän tutkittu, joten olen kohdannut joitain haasteita siinä, miten selitän selvästi ja järjestelmällisesti tutkimukseni fokuksen. On äärimmäisen uuvuttavaa koittaa "vakuuttaa" kokeneemmat tutkijat tutkimukseni relevanttiudesta alallamme [--] Se ei tunnu resonoivan eksperttien mielipiteiden kanssa kentällä, mikä nostattaa myös omaa epäilyäni</p>
tutkimustaidot, geneeriset taidot	<p>V40: Luon kontakteja ja haen reflektiokumppaneita esim. tutkimusmetodin ja tutkimuksen peruskäsitteiden ymmärryksen laajentamiseksi sekä ajan ja arjen hallinnan (työskentelystrategiat ja käytänteet), paineiden siedon, tiedonhau, tietoteknisen osaamisen, englannin kielen kohentamisen tueksi.</p> <p>V41: Tutkijalta ne [yleistaidot, siviilirohkeus ja intohimo] puuttuvat myös, mutta hän on sopivasti parkkiintunut keskinkertaisuuteen.</p>
asenne	<p>V35: Intohimon seuraaminen paikkoihin ja projekteihin, joihin "järkevä" ihminen ei lähtisi [--] Jokaisen verkostoitumisen mahdollisuuden käyttäminen hyväksi. Peloton "faktojen" ja perinteiden ja periaatteiden kyseenalaistaminen [--] Tietyntylainen itsepäisyys, että jatkaa omalla tiellään, vaikka moni sanoo, ettei se ole mahdollista.</p> <p>V16: [e]n koe olevani aina tarpeeksi rohkea, mikä ei johdu puutteellisesta itsetunnosta, vaan itsekriittisenä suhtautumisena omaan toimintaani. Ehkä koen, että minulla olisi jo kokeilun ajat ohitse ja pitäisi saada kerralla valmista nopeammin.</p>
Ehdot, joihin ei voi vaikuttaa	Esimerkit
sukupuoli	<p>V21: En ole koskaan kohdannut väheksyntää sukupuoleni vuoksi. [--] Olen [--] välillä sanonut kovastikin, jos minua ei ole sukupuolen takia kutsuttu jonnekin.</p> <p>V3: [k]onferenssin jälkeen istuin suomalaisten miestutkijoiden kanssa pubissa ja kaikki sanoivat, ettei ole väliä [--], onko mies vai nainen, vaan mitä tietää, tämän kautta arvostetaan. Muistan miettineeni ja sanoneeni ääneenkin, että helppohan se oli kaikkien miesten puhua. Naisena tunsin, että joudun tekemään tuplasti enemmän töitä. Uskonkin, että saisin osakseni paljon enemmän arvostusta, jos olisin mies</p>
ikä, tutkijan uran vaihe	<p>V20: Koen myös, että tietenkini vuodet tuovat varmuutta – kun tutkimustyötä on nyt viisi vuotta takana ja vertaisarvioituja julkaisuja muutamakin olemassa, niin väistämättäkin sitä itse jo usko osaavansa jotain. [--] Koen myös, että iän karttuminen muuttaa omaa positiota kentällä.</p> <p>V42: [Yhteistyökumppanin] suunnalta vähäteltiin ja kyseenalaistettiin nuorempien tutkijoiden ja varsinkin naispuolisen kollegani näkemykset, ideat ja mielipiteet, mutta professoritason henkilön esittäessä samat asiat ne hyväksyttiin ilman arvostelevia kommentteja.</p> <p>V51: Ikäni [--] olen kokenut haitanneen uraani. En ole ryhtynyt jatko-opiskelijaksi väliittömästi valmistumiseni jälkeen, vaan vietin muutaman vuoden työelämässä [--] Ikä on aiheuttanut myös sen, että välillä tuntee itsensä hieman ulkopuoliseksi nuorempien jatko-opiskelijoiden keskuudessa.</p>
kieli, kansallisuus, etninen tausta	<p>V27: Yksi Suomen isoimmista eduista on sen avoimuus muuta maailmaa kohtaan ja useat kanssakäymiset ulkomaiden kanssa (joskin ilmiselviä ennakkoluuloja venäläistä tiedettä kohtaan, sillä konferensseissa olen havainnut suomalaisten tutkijoiden sanoneen avoimesti venäläisen tieteen olevan ala-arvoista).</p> <p>V47: Suomi ei ole äidinkieleni, mutta suurin osa asioistani on siitä huolimatta hoitunut todella hyvin tässä yliopistossa.</p> <p>V14: Ulkomaalaisena olen kokenut syrjintää monin tavoin. Kieli on iso este Suomessa. Koulutusjärjestelmän, yliopiston rakenteen ja kulttuurin sekä sosiaalisten normien heikko tunteminen tekee vaikeammaksi "selviytyä" suomalaisessa akateemisessa maailmassa</p>
sosioekonominen tausta	<p>V20: En ole akateemisesta tai keskiluokkaisesta taustasta [--]. Vaikka olen aina ollut hyvä koulussa ja pitänyt itseäni suhteellisen fiksunä, ajatus itsestä asiantuntijana tuntui pitkään mahdottomalta. Myös akateeminen debatointi ja keskustelukuluttuuri ylipäänsä tuntuivat pitkään vierailta</p>

KULTAPOJAN TAI -TYTÖN URAN SUUNTA MÄÄRITTÄÄ ALUSTA ASTI MERKITTÄVÄ TUKI AVAINHENKILÖILTÄ.

Reunaehtojen rajaamat polut asiantuntijuuteen
ja akateemiseen maailmaan

Väitöskirjatutkijoiden kokemat reunaehdot voivat tulkintamme mukaan rajata erilaisia mahdollisia asiantuntijuuden polkuja akateemiseen maailmaan. Ideaalipauksessa tulkitsemme sekä systeemisten että henkilökohtaisten reunaehtojen tukevan tohtoroituvan asiantuntijuuden rakentumista ja kykypääoman (Kinari 2020b) karttumista. Tällöin henkilökohtaisia ominaisuuksia ovat miehuus, suhteellinen nuoruus ja luottamus omaan tekemiseen. Myös tutkimusaihe sopii laitoksen linjaan tai tieteenalan kuumiin kysymyksiin.

Systeemisistä ehdoista toteutuvat toimiva ohjaussuhde, hyvä rahoitustilanne ja pääsy epävirallisiin verkostoihin, jotka tukevat tätä polkua etenevien asemaa ja asiantuntijuutta. Tyypillisesti väitöskirjatutkija on uransa alussa tehnyt ilmaista työtä ja määrätietoisesti itseään näkyväksi, mutta pian asema muuttuu virallisemmaksi palkallisten projektien tai apurahojen myötä. Tämä polku edistää väitöskirjatutkijan kiinnittymistä akateemisiin verkostoihin sekä monipuolisten asiantuntijataitojen kehittymistä. Eräs vastaaja kuvaa tällaisen polun kulkijoita ”laitoksen kultapojiksi ja -tytöiksi”, joiden uran suunta määrittyy varhaisessa tohtorikoulutuksen vaiheessa, kun he saavat alusta asti merkittävää tukea avainhenkilöiltä. Seuraava aineistositaatti kuvaa tätä mahdollista asiantuntijuuden polkua.

”[Asiantuntijuuteni kehittyminen on ollut] osin onnenkauppaa ja osin itsepäisyydestäni riippuvaista. Miehenä en ole koskaan kohdannut sukupuoleen liittyvää syrjintää. Olen tehnyt aktiivisesti töitä sen eteen, että asiantuntijuuteni on tullut tietoisuuteen. Olen ottanut asian itse puheeksi, tehnyt aluksi ilmaiseksi töitä auttamalla muita opettajia, kunnes minulle on alettu tekemään työtarjo-

sia projekteihin yliopistomaailmassa. [Toisaalta] heti tutkijanurani alkuvaiheessa pääsin vahvasti mukaan [-] projekteihin, vaikka kokemusta ja tietoa ei ollut vielä kovinkaan paljon. Oli hyvä asia, että annettiin vastuuta ja ei opetettu miksikään omissa oloissaan puurtavaksi ’kellarimöröksi’. Parhaimmat mahdollisuudet ovat olleet oikeiden ihmisten tapaaminen ja sitä kautta saadut ideat, aloitteet ja työt. Minulla on myös mahtava esimies ja kollegat, jotka kuuntelevat ja tukevat ja antavat palautetta. He myös kannustavat ottamaan kantaa ja hyödyntämään asiantuntemusta, he ikään kuin näkivät asiantuntijuuteni ennen minua.” (Viiden vastaajan tekstistä rakennettu)

Kultapojien ja -tyttöjen asiantuntijuuden polku on määrätietoinen ja hyvin tuettu. Huomionarvoista on, että useissa vastauksissa käy implisiittisesti esiin ”jonkun” pyytäneen mukaan projektiin tai ehdottaneen yhteistyötä, mutta usein jää epäselväksi, kuka tämä avainasemassa oleva, akateeminen portinvartija on (ks. Aarnikoivu 2020). Eräs vastaaja kertoi, että ennalta tuttu professori oli suositellut häntä ”yliopiston ulkopuoliseen asiantuntijatehtävään”. Kultapojille ja -tytöille oleellisia ovatkin sekä ennen tohtorikoulutusta että sen aikana muodostuneet osin epäviralliset verkostot, joiden ansioista nämä monitaitoiset ”hyvät tyypit” ja taitavat verkostoitujat (ks. Enders 2005) pääsevät kiinnittymään akateemiseen urapolkuun ja asiantuntijayhteisön jäseneksi.

Toinen polku on huijarisyndroomaisten polku, jolla systeemiset ehdot tukevat akatemiaan kiinnittymistä, esimerkiksi rahoitus ja ohjaussuhde ovat kunnossa. Sen sijaan henkilökohtaiset ehdot eivät parhaalla tavalla tue asiantuntijuutta, vaan väitöskirjatutkija epäilee omia kykyjään ja osaamistaan. Esimerkiksi tutkimusaihe saattaa poiketa valtavirrasta, kuten eräs vastaaja toteaa ”näpräilen jotain omiani”. Lisäksi muiden koettu suhtautuminen ja kommentit liittyen omaan ikään tai sukupuoleen saattavat aiheuttaa epävarmuutta. Vähemmistöihin kuulumisen esimerkiksi sukupuolen, etnisyyden tai sosioekonomisen taustan vuoksi voikin voimistaa kokemusta huijariudesta (ks. Clance & Imes 1978; Cokley ym. 2013; Nori ym. 2020). Henkilökohtaiset ominaisu-

HUIJARISYNDROOMAISTEN POLULLA OLEVA VÄITÖSKIRJA- TUTKIJA EPÄILEE OMIA KYKYJÄÄN JA OSAAMISTAAN.

detkin ovat aina suhteessa johonkin. Ne kietoutuvat vahvasti yhteiskunnan normeihin ja rakenteisiin, mikä voimistaa epävarmuutta omasta osaamisesta, itsearvostuksen puutetta tutkijana sekä liiallista itse-kritiikkiä ja itsesäätyä (ks. Clance & Imes 1978). Muodostamme huijarisyndroomaisten mahdollisesta polusta seuraavan kuvauksen:

”Haasteet nuorena tutkijana ovat olleet lähinnä sisäisiä, jännittäminen, epävarmuus omasta osaamisesta, eli huijarisyndrooma. En ole missään vaiheessa kokenut, että tietojani tai osaamistani olisi kyseenalaistettu asiattomasti. [Minulla on] hyvät ohjaajat, reilu työympäristö, ei teknisiä ongelmia ja riittävä rahoitus. Meitä tohtorikoulutettavia on kannustettu pitämään luentoja tai kirjoittamaan artikkeleita asiantuntijana, mutta toiset vaativat enemmän kannustusta kuin toiset. [Toisinaan tuntuu] ettei itsellä ole mitään annettavaa ja muut jatko-opiskelijat ovat itseän verrattuna taidokkaita guruja. [Pahimmillaan] itsensä epäileminen muuttui itsehalveksunnaksi ja itseinhoksi. Vertaisten kesken on lohdullista huomata, ettei ole ainoa huijarisyndroomainen enkä ainoa syrjäytymisen rajoilla menevästä lapsuudenkodista akateemisiin ympyröihin päätenyt. Kun huomaa, että oma nimi on lehdessä ja sen perässä on tittelinä tutkija, eikä kukaan kyseenalaista sitä, niin jossain vaiheessa alkaa miettimään, että miksi itse kyseenalaistaa, etten ole ’oikea’ tutkija tai asiantuntija?” (Neljän vastaajan tekstistä rakennettu)

Huijarisyndroomaisille rakentuu kultapoikiin ja -tyttöihin verrattuna hapuileva ja hitaasti muodostuva polku akateemiseen maailmaan. Vaikka he itse epäilevät asiantuntijuutensa riittävyttä ja kokevat ajoittain alemmuutta suhteessa muihin, heidät otetaan mukaan projekteihin ja työtehtäviin, mikä vahvistaa

luottamusta omaan tekemiseen. Sisäisistä epävarmuuksista huolimatta systeeminen taso, vertaiset ja verkostot tukevat (ks. Janta ym. 2014), jopa kannattelevat huijarisyndroomaista. Tällä polulla vaarana on väitöskirjatutkijan kuormittuminen, mikä asettaa riskin akateemisen uran jatkumiselle sekä yleisesti hyvinvoinnille (ks. Nori ym. 2020).

Kolmannella polulla henkilökohtaiset ehdot tukevat asiantuntijuutta mutta systeemiset eivät. Väitöskirjatutkija pitää itseään kyvykkäänä tutkijana ja muutkin henkilökohtaiset ominaisuudet tukevat asiantuntijuuden prosessia. Tästä huolimatta systeemiset ehdot eivät mahdollista akatemiaan kiinnittymistä ja orastavan kykypääoman kasvua: ohjaussuhteessa on ongelmia, rahoituksen saaminen ei onnistu eikä väitöskirjatutkija kiinnity verkostoihin odottamallaan tavalla. Hän kokee itsensä ”haamuksi”, kun ei tule tutkijana nähdyksi ja arvostetuksi. Tiivistämme haamututkijoiden mahdollisen polun aineiston perusteella seuraavasti:

”Nuoren ihmisen into ja palo tehdä [tutkimusta ja] muutoksia kohtaa jatkuvasti vanhempia ja sarkastisia kollegoita. Minulla ei ole ollut väitöskirjaa tehdessäni ohjaajia, jotka olisivat halunneet edistää asiantuntijauraani. [Yliopisto] ottaa mielellään vastaan nuoren tutkijan, joka osallistuu opetuksen kehittämiseen, mutta jolle ei tarvitse maksaa palkkaa. Minun tutkimustani ja ammattitaitoani halutaan käyttää hyväksi, ilmaiseksi. [Olen] tuntenut katkeruutta siitä, että osa tutkijoista saa samankaltaisesta työstä kunnollisen rahallisen korvauksen ja toiset eivät, ja asia tuntuu olevan kiinni lähinnä onnesta ja ohjaajan arvovallasta tai röyhkeydestä vaatia etuuksia omille ohjattavilleen. Olen väsynyt olemaan tällainen haamututkija, jolla on vain rajalliset mahdollisuudet tehdä oikeaa tutkimusta, ts. sellaista, jolla olisi laajempaa vaikuttavuutta ja joka voisi kiinnostaa isompia rahoittajia.” (Viiden vastaajan tekstistä rakennettu)

Katkeroituneiden haamututkijoiden polku akateemiseen maailmaan on torjuttu. Väitöskirjatutkija tuntee itsensä ennen kaikkea hyväksikäytetyksi. Häneltä odotetaan ilmaista työtä, joka ei – toisin kuin kulta-

TIETOISUUS HILJAISISTA PELISÄÄNNÖISTÄ JA KONVENTIOISTA VOI AUTTAA VÄITÖSKIRJATUTKIJAA NAVIGOIMAAN KENTÄLLÄ JA JAKSAMAAN TYÖSSÄÄN.

pojilla ja -tytöillä – kuitenkin vuosienkaan jälkeen realisoitu paremmaksi asemaksi ja mahdollisuudeksi osallistua tietokapitalistiseen (Hannukainen 2018) tuotantoon, vaan hän pysyy ulkopuolisena akateemisen yhteisön reunamilla (ks. Bégin-Caouette ym. 2020). Kasautuneet negatiiviset ohjaus- ja rahoituskokemukset herättävät epäluottamusta ja katkeruutta tiedemaailmaa ja yliopistoa kohtaan (ks. Lam & Campos 2015) ja lopulta käsitys itsestä asiantuntijana yhteisössä haalistuu.

Neljännellä tunnistetulla polulla lannistuneiden väitöskirjatutkijoiden sekä henkilökohtaiset ja systeemiset ehdot estävät asiantuntijuuden prosessia. Henkilökohtaisista ehdoista ongelmiksi muodostuvat samaan tapaan kuin huijarisyndroomaisilla itseluottamuksen puute omiin kykyihin ja tutkimusaiheeseen. Lisäksi motivaatiossa ja itsetunnossa on ongelmia. Myöskään systeemiset ehdot eivät tue, vaan katkeroituneiden haamututkijoiden tavoin tällä polulla kohdataan ongelmia työyhteisössä, ohjaamisessa ja rahoituksen saamisessa. Verkostoihin ei päästä osallisiksi edes pyydetessä, jolloin voidaan puhua systeemin lannistamista. Tämä mahdollisesti päättyvä polku voi tulkintamme mukaan näyttäytyä tällaisena:

”Olen kysynyt mukaan pääsemistä erilaisiin projekteihin, mutta minua ei ole otettu mukaan. Tutkimus saa väistyä, jos joku tarjoaa kuukausipalkkaa ja mahdollisuuden muuhunkin kuin epävarmaan akateemiseen pätkään pienellä palkalla ja orjatyön ehdoilla. Itselleni julkaisun tuomalla statuksella ei ole mitään merkitystä, ja turhan idealistinen kuvani akatemiasta on saanut jo pahoja kolhuja. Haasteeni [ovat] koko opiskelun arvoa koskevia. Käymieni keskustelujen perusteella

moni vastaavassa uran vaiheessa on samanlaisessa tilanteessa. Jotkut työyhteisössäni ovat jopa masentuneet ja/tai jättäneet jatko-opintonsa kesken. Nuoret tutkijat vaikuttavat olevan syystä tai toisesta täysin kyvykkäitä tuhoamaan motivaationsa ja itsetuntonsa ja sitä myöten uraheveensa, ja tähän ei tunnu olevan erityisen toimivia ratkaisukeinoja.” (Neljän vastaajan tekstistä rakennettu)

Päätyvällä polulla väitöskirjan vuoksi ponnistelu ja tulevaisuus akatemiassa eivät vaikuta enää mielekkäältä tai arvostettavilta. Tohtorikoulutuksen keskeyttäminen on todennäköistä, sillä negatiivinen ja näköalaton tulevaisuus pakottaa väitöskirjatutkijan pohtimaan vaihtoehtoisia ratkaisuja (ks. Bataille ym. 2017; Sverdlík ym. 2018). Merkittävinä uhkina ovat uupuminen, masentuminen ja muut mielenterveyteen liittyvät ongelmat (ks. Evans ym. 2018; Pyhälto ym. 2012). Osin systeemisiä ja organisatorisiin reunaehtoja koskevat ongelmat jäävät yksilöiden kannettavaksi, tosin osittain myös kollektiivisesti muidenkin jakaessa samoja kokemuksia. Yksilön kyvyttömyys ratkoa systeemisiä ongelmia tukahduttaa henkilökohtaiset potentiaalit. Tällä polulla auki jää kysymys, löytyykö asiantuntijatyö ja työn merkityksellisyys akateemisen maailman ulkopuolelta ja toisaalta, mikäli väitöstutkimuksesta erkaannutaan, onko ratkaisu lopullinen vai väliaikainen.

POHDINTA

Tutkimuksemme tulokset heijastelevat aiemmissä tutkimuksissa tehtyjä havaintoja tohtoriopintojen ja akateemiseksi asiantuntijaksi kasvun kriittisistä kohdista. Tutut ohjauksen ja rahoituksen kysymykset (myös Jairam & Kahl 2012; Pyhälto ym. 2012), tasarvokysymykset (myös Husu 2001; Koski & Tedre 2003), kansalaisuus ja suomen kielen taito (myös Peura & Jauhiainen 2018) toistuvat ja edelleen kietoutuvat tohtorikoulutuksen arkeen sekä isompaan mittakaavaan.

Tämänkin tutkimuksen perusteella tulevaisuuden asiantuntijat ovat monitaitureita (ks. Enders 2005) ja toimivat yhdessä (ks. Tynjälä ym. 2020).

TOHTOREIDEN LISÄÄNTYVÄ TYÖLLISTYMINEN AKATEMIAN ULKOPUOLELLE TUO ASiantuntijuuteen Uusia TUNNISTETTAVIA POLKU- VERKOSTOJA JA REUNAehtoja.

Toisaalta väitöskirjatutkijan tulee muuttuvissa olosuhteissa ja odotusten kasvaessa itsensäkin olla aktiivinen, dynaaminen ja joustava verkostoituja, mikä tukee monipuolisen asiantuntijuuden rakentumista (Jung ym. 2021; Tynjälä ym. 2020) ja akateemisia tehokkuustavoitteita (ks. Enders 2005; Brunila & Hannukainen 2017; Kinnari 2020a). Akateemisen kentän logiikoiden ennustamattomuuden, tulostavuuksisuuden ja kilpailullisuuden vuoksi väitöstutkimusvaihe näyttää monin tavoin epävarmalta ja sattumanvaraiselta (ks. Nikkola & Tervasmäki 2020; Ylijoki & Henriksson 2017; Brunila & Hannukainen 2017). Pyrkimykset akateemisen uran systematisointiin ja väitöskirjatutkijoiden yhä holistisempaan ohjaukseen (ks. Jauhainen & Nori 2017) eivät tutkimuksessamme ilmene, vaan vastaajat puhuvat ”onnenkaupasta” ja ”itsepäisyydestä”.

Vaikka reunaehtoja, esimerkiksi sukupuolen tai ohjaussuhteen vaikutuksia, on aiemmissakin tutkimuksissa tunnistettu, todelliset tunnekokemukset näistä ovat jääneet epävirallisiin kahvipöytäkeskusteluihin. Kokemukset ja tunteet eivät koske vain yksittäisiä väitöskirjatutkijoita, vaan niitä kuvaamalla avautuu tarkastelukulma akateemisiin uriin yleisemmin. Tutkimuksemme nostaa akateemiseen keskusteluun väitöskirjatutkijoiden kokemukset asiantuntijana toimimisen mahdollisuuksista ja haasteista sekä niiden vaikutuksista tohtoroituvien uriin kaikessa raadollisuudessaan.

Tutkimuksemme keskeistä antia ovat yhtäältä kuvaukset siitä, miten erilaisia polkuja akateemiseen asiantuntijuuteen väitöskirjatutkijat etenevät ja toisaalta miten akateemisen maailman pelisään-

nöt näyttäytyivät heille osin irrationaalisina. Helpoita ratkaisua tilanteeseen ei ole, mutta jo tietoisuus hiljaisista pelisäännöistä ja konventioista voi auttaa kentällä navigointia ja työssäjaksamista. Tutkittavamme itse ehdottivat ratkaisuksi intensiivikurssia ja laajaa orientaatiota asiantuntijuudesta ja akateemisesta maailmasta, kunnollista rahoitusta, virallista ja epävirallista mentorointia sekä ohjaajilleen pakollista ohjauskoulutusta. Yksi konkreettinen väitöskirjatutkijoiden asemaa ainakin diskursiivisesti parantava uudistus on tehty, kun useissa yliopistoissa on viime vuosina siirrytty puhumaan jatko-opiskelijoiden tai tohtorikoulutettavien sijaan väitöskirjatutkijoista.

Väitöskirjatutkijoiden integrointi akateemiseen yhteisöön edellyttää systemaattisuutta ja jaettua ymmärrystä, mille ei jää tilaa, kun paineistetut akateemiset prosessit kaventavat asiantuntijayhteisöt tuloskeskeisiksi. Väitöskirjatutkijaan kohdistuvat kykypääoma- ja tulositokset ovat akateemisessä kontekstissa implisiittisesti läsnä, eikä niiltä voi välttyä. Voidakseen toimia kykypääomakoneelle asetettujen odotusten ja reunaehtojen mukaisesti, ne on ensin tunnistettava. Akateeminen yhteisökään ei ole välttämättä kaikista uusliberalistisista muutoksista tietoinen, vaan se voi hahmottaa ne kapeasti tai yrittää sivuuttaa kokonaan.

Vaikka tietokapitalistisen hallinnan logiikka tunnistettaisiin ja jopa kyseenalaistettaisiin, sitä ei voida ohittaa, ainakaan vielä väitösvaiheessa (myös Hannukainen 2018, 55). Akateemisen pelin sääntöihin on sopeuduttava – niidenkin, jotka jo lähtökohtaisesti tavoittelevat uraa akatemian ulkopuolella – mikäli tavoitteena on tohtoroituminen. Uusliberalistiset toimintaehdot ovat jatkuvassa ja kiihtyvässä muutoksessa, kun esimerkiksi digitalisaatio uudistaa akateemisia käytäntöjä. Asiantuntijuudelle on kompleksisessa todellisuudessa edelleen perusteltu tarve, mutta yhtäältä tohtorikoulutuksen tuotantopaine ja toisaalta asiantuntijuuden prosessin moninaisuus ja ”hitaus”, paineistuvat yksilötasolle.

Artikkelimme tuo esiin väitöskirjatutkijoiden kokemuksia akateemisessa maailmassa, jonka he tulkitsevat omasta positiostaan. Jäsentämämme kuva ei ole kattava ja aukoton, ja aineiston keräys-

ajankohta jättää ulkopuolelleen esimerkiksi covid-19-pandemian mahdolliset vaikutukset. Tarkempi luotaus asiantuntijayhteisöjen toimintalogiikoihin ”portinvartijoiden” näkökulmasta valottaisi kokonaiskuvaa akateemisesta maailmasta ja yhteistyöverkostojen voimasta sekä tulosvastuullisuuden taakasta. Lisäksi tohtoreiden lisääntyvä työllistyminen akatemian ulkopuolelle tuo asiantuntijuuteen uusia tunnistettavia polkuverkostoja ja reunaehtoja.

Osoittamamme reunaehdot ja polut paljastavat akateemisen maailman hiljaisia käytäntöjä näkyviksi ja kehitettäviksi. Epäkohtia ei ratkota vain yksilöllisillä tasoilla, vaan vaaditaan vielä syvempää, kriittistä analyysiä akateemisen maailman logiikoista, niiden sanoittamista ja merkityksen avaamista akateemisen yhteisön jäsenille ja sellaisiksi aikoville.

ANNI PIIRONEN
KM, väitöskirjatutkija,
eritysluokanopettaja
opettajankoulutuslaitos
Jyväskylän yliopisto
 <https://orcid.org/0000-0002-6735-4634>

MINNI MATIKAINEN
KT, KM, yliopistonopettaja
kasvatustieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto
 <https://orcid.org/0000-0003-4037-9417>

MINNA MAUNULA
KT, YTM yliopistonlehtori
Kokkolan yliopistokeskus
Chydenius
Jyväskylän yliopisto

LÄHTEET

- Aarnikoivu, M. (2020). *“The Best Drunk Decision of my Life”*. The Nexus Analysis of Doctoral Education. Väitöskirja. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Bataille, P., Le Feuvre, N. & Morales, S.K. (2017). ‘Should I stay or should I go? The effects of precariousness on the gendered career aspirations of postdocs in Switzerland’, *European Educational Research Journal*, 16(2–3), 313–331. <https://doi.org/10.1177/1474904116673372>
- Bégin-Caouette, O., Jansson, J. & Beaupré-Lavallée, A. (2020). The perceived contribution of early-career researchers to research production in Nordic higher education systems. *High Education Policy*, 33, 777–798. <https://doi.org/10.1057/s41307-018-0125-5>
- Bradbury-Jones, C., Taylor, J. & Herber, O. R. (2014). Vignette development and administration: A framework for protecting research participants. *International Journal of Social Research Methodology*, 17(4), 427–440. <https://doi.org/10.1080/13645579.2012.750833>
- Brunila, K. & Hannukainen, K. (2017). Academic researchers on the project market in the ethos of knowledge capitalism. *European Educational Research Journal EERJ*, 16(6), 907–920. <https://doi.org/10.1177/1474904116685100>
- Castelló, M., McAlpine, L., Sala-Bubaré, A., Inouye, K. & Skakini, I. (2021). What perspectives underlie ‘researcher identity’? A review of two decades of empirical studies. *High Education*, 81, 567–590. <https://doi.org/10.1007/s10734-020-00557-8>
- Clance, P. R. & Imes, S. A. (1978). The imposter phenomenon in high achieving women: Dynamics and therapeutic intervention. *Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 15(3), 241–248. <https://doi.org/10.1037/h0086006>
- Cokley, K., McClain, S., Enciso, A. & Martinez, M. (2013). An examination of the impact of minority status stress and impostor feelings on the mental health of diverse ethnic minority college students. *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 41(2), 82–95. <https://doi.org/10.1002/j.2161-1912.2013.00029.x>
- Corcelles, M., Cano, M., Liesa, E., González-Ocampo, G. & Castelló, M. (2019). Positive and negative experiences related to doctoral study conditions. *Higher Education Research & Development*, 38(5), 922–939. <https://doi.org/10.1080/07294360.2019.1602596>

- Cornér, S., Löfström, E. & Pyhältö, K. (2017). The relationships between doctoral students' perceptions of supervision and burnout. *International Journal of Doctoral Studies*, 12, 91–106. <https://doi.org/10.28945/3754>
- Enders, J. (2005). Border crossings: research training, knowledge dissemination and the transformation of academic work. *Higher Education*, 49(1–2), 119–133. <https://doi.org/10.1007/s10734-004-2917-3>
- Ericsson, K.A. (2006). The influence of experience and deliberate practice on the development of superior expert performance. Teoksessa K.A. Ericsson, N. Charness, P. Feltovich & R. Hoffman (toim.) *The Cambridge Handbook of Expertise and Expert Performance*. New York: Cambridge University Press, 683–704. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511816796.038>
- Evans, T., Bira, L., Gastelum, J., Weiss, T. & Vanderford, N. (2018). Evidence for a mental health crisis in graduate education. *Nature Biotechnology*, 36(3), 282–284. <https://doi.org/10.1038/nbt.4089>
- Gardner, S. K. & Gopaul, B. (2012). The part-time doctoral student experience. *International Journal of Doctoral Studies*, 7, 63–78. <https://doi.org/10.28945/1561>
- Glaser, R. & Chi, M. (1988). Overview. Teoksessa M. Chi, R. Glaser & M. Farr (toim.) *The Nature of Expertise*. Hillsdale, N: Lawrence Erlbaum, xv–xxviii. <https://doi.org/10.4324/9781315799681>
- Hakkarainen, K. (2017). Kollektiivinen luovuus, yhteisöllinen oppiminen ja itsensä ylittäminen. *Aikuiskasvatus*, 37(1), 47–56. <https://doi.org/10.33336/aik.88397>
- Hannukainen, K. (2018). *Tutkijakoulutus, tieto ja tutkijuuks tietokapitalistisessa hallinnassa*. Väitöskirja. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Hill, D. (2012). Immiseration capitalism, activism and education: resistance, revolt and revenge. *Journal for Critical Education Policy Studies*, 10(2), 1–53.
- Hsieh, H.-F. & Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research* 15(9), 1277–1288. <https://doi.org/10.1177/1049732305276687>
- Husu, L. (2001). *Sexism, Support and Survival in Academia: Academic Women and Hidden Discrimination in Finland*. Helsinki: University of Helsinki.
- Janta, H., Lugosi, P. & Brown, L. (2014). Coping with loneliness: A netnographic study of doctoral students. *Journal of Further and Higher Education*, 38(4), 553–71. <https://doi.org/10.1080/0309877X.2012.726972>
- Jairam, D. & Kahl Jr., D. H. (2012). Navigating the doctoral experience: The role of social support in successful degree completion. *International Journal of Doctoral Studies*, 7, 311–329. <https://doi.org/10.28945/1700>
- Jauhiainen, A., Laiho, A. & Jauhiainen, A. (2016). Akateeminen opetustyö manageriyliopistossa. *Tiedepolitiikka: Edistykseellinen tiedeliitto ry:n julkaisu*, 41(2), 50–52.
- Jauhiainen, A. & Nori, H. (2017). Puurtajat, Statuksen korottajat ja Koulutus pääoman uusintajat: Tohtoriopiskelijat ja heidän taustansa suomalaisella yliopistokentällä. *Kasvatus*, 48(2), 80–95.
- Jung, J., Horta, H., Zhang, Lf. & Postiglione, G.A. (2021). Factors fostering and hindering research collaboration with doctoral students among academics in Hong Kong. *Higher Education*, 82, 519–540. <http://dx.doi.org/10.1007/s10734-020-00664-6>
- Kaur, A., Kumar, V. & Noman, M. (2021). Partnering with doctoral students in research supervision: Opportunities and challenges. *Higher Education Research & Development*, 41(3), 789–803. <https://doi.org/10.1080/07294360.2020.1871326>
- Kinnari, H. (2020a). *Elinikäinen oppiminen ihmistä määrittämässä. Genealoginen analyysi EU:n, OECD:n ja UNESCO:n politiikasta*. Väitöskirja. Turku: Turun yliopisto.
- Kinnari, H. (2020b). Elinikäisestä kasvajasta kykypääomakoneeksi. Elinikäinen oppiminen yrittäjämäisen talouden aikakaudella. *Aikuiskasvatus*, 40(4), 305–319. <https://doi.org/10.33336/aik.100535>
- Kokkonen, T., Harjumaa, T. & Salonen, A. S. (2018). *Hullun hommaa? Tieteentekijöiden liiton kysely nuorille tutkijoille 2017*. Helsinki: Tieteentekijöiden liitto.
- Lam, A. & Campos, A. (2015). Content to be sad' or 'runaway apprentice'? The psychological contract and careers of young scientists in the entrepreneurial university. *Human Relations*, 68(5), 811–841. <https://doi.org/10.1177/0018726714545483>
- Laudel, G. & Gläser, J. (2008). From apprentice to colleague: The metamorphosis of early career researchers. *Higher Education*, 55(3), 387–406. <https://doi.org/10.1007/s10734-007-9063-7>
- Lauder, H. & Mayhew, K. (2020). Higher education and the labour market: An introduction. *Oxford Review of Education*, 46(1), 1–9. <https://doi.org/10.1080/03054985.2019.1699714>
- Lehtinen, E. & Palonen, T. (2011). Asiantuntijaosaamisen luonne ja osaamisen tunnistamisen haasteet. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 13(4), 24–42.
- Mantai, L. (2017). Feeling like a researcher: Experiences of early doctoral students in Australia. *Studies in Higher Education*, 42(4), 636–650. <https://doi.org/10.1080/03075079.2015.1067603>
- Maunula, M. (2014). *Perheellisen naistohtoriopiskelijän arki, elämänkulku ja tulevaisuusajattelu*. Väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

- Miettinen, R. (2019). 21. Vuosisadan kompetenssit – OECD kasvatuksen kielen uudistajana. *Kasvatus*, 50(3), 203–215.
- Musselin, C. (2005). European academic labor markets in transition. *Higher Education*, 49(1–2), 135–54. <https://doi.org/10.1007/s10734-004-2918-2>
- Münch, R. (2014). *Academic Capitalism: Universities in the Global Struggle for Excellence*. New York, NY: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203768761>
- Neumann, R. & Rodwell, J. (2009). The ‘invisible’ part-time research students: A case study of satisfaction and completion. *Studies in Higher Education*, 34(1), 55–68. <https://doi.org/10.1080/03075070802601960>
- Nikkola, T. & Harni, E. (2015). Sisäistyneet ristiriidat, tunnettyö ja tietotyöläissubjektiviteetin rakentuminen. *Aikuiskasvatus*, 4, 244–253. <https://doi.org/10.33336/aik.94154>
- Nikkola, T. & Tervasmäki, T. (2020). Experiences of arbitrary management among Finnish academics in an era of academic capitalism. *Journal of Education Policy* (ahead-of-print), 1–21. <https://doi.org/10.1080/02680939.2020.1854350>
- Nori, H., Peura, M. & Jauhiainen, A. (2020). From imposter syndrome to heroic tales: Doctoral students’ backgrounds, study aims, and experiences. *International Journal of Doctoral Studies*, 15, 517–539. <https://doi.org/10.28945/4637>
- OECD, (2013). *OECD Science, Technology and Industry Scoreboard: Innovation for Growth*. Paris: OECD Publishing. http://dx.doi.org/10.1787/sti_scoreboard-2013-en (4.1.2021).
- Peura, M. & Jauhiainen, A. (2018). Tohtoriopintojen monet merkitykset suomalaisille ja ulkomaalaisille jatko-opiskelijoille. *Aikuiskasvatus*, 38(3), 223–236. <https://doi.org/10.33336/aik.88351>
- Puhakka, A. (2019). Niin pitkä on matka... Tieteentekijöiden liiton jäsenkysely 2019. Helsinki: Tieteentekijöiden liitto.
- Pyhältö, K., Stubb, J. & Lonka, K. (2009). Developing scholarly communities as learning environments for doctoral students. *International Journal for Academic Development*, 14(3), 221–232. <https://doi.org/10.1080/13601440903106551>
- Pyhältö, K., Toom, A., Stubb, J. & Lonka, K. (2012). *Challenges of becoming a scholar: A study of experienced problems and well-being of doctoral students*. ISRN Education, 2012, 1–12. <https://doi.org/10.5402/2012/934941>
- Slaughter, S. & Leslie, L. (1997). *Academic Capitalism: Politics, Policies, and the Entrepreneurial University*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
- Stubb, J., Pyhältö, K., Soini, T., Nummenmaa, A. R. & Lonka, K. (2010). Osallisuus ja hyvinvointi tiedeyhteisöissä – tohtoriopiskelijoiden kokemuksia. *Aikuiskasvatus*, 30(2), 106–119. <https://doi.org/10.33336/aik.93868>
- Sverdlík, A., Hall, N., McAlpine, L. & Hubbard, K. (2018). The PhD experience: A review of the factors influencing doctoral students’ completion, achievement, and well-being. *International Journal of Doctoral Studies*, 13, 361–388. <https://doi.org/10.28945/4113>
- Tynjälä, P., Heikkinen, H. L. T. & Kallio, E. (2020). Professional expertise, integrative thinking, wisdom and pronesis. Teoksessa E. Kallio (toim.) *Development of Adult Thinking: Interdisciplinary Perspectives on Cognitive Development and Adult Learning*. Abingdon, Oxon: Routledge, 156–174. <https://doi.org/10.4324/9781315187464-10>
- Ursin, J. (2020). Assessment in higher education (Finland). *Bloomsbury Education and Childhood Studies*. Lontoo: Bloomsbury. <https://doi.org/10.5040/9781350996489.0014>
- Vipunen, (2019). *Yliopistokoulutuksen opiskelijat*. https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Yliopistokoulutuksen%20opiskelijat-n%C3%A4k%C3%B6kulma-koulutusaste.xlsx (2.1.2021).
- Virtanen, A. & Tynjälä, P. (2018). Factors explaining the learning of generic skills: A study of university students’ experiences. *Teaching in Higher Education*, 24(3), 880–894. <https://doi.org/10.1080/13562517.2018.1515195>
- Ylijoki, O.-H. & Henrikson, L. (2017). Tribal, proletarian and entrepreneurial career stories: Junior academics as a case in point. *Studies in Higher Education*, 42(7), 1292–1308. <https://doi.org/10.1080/03075079.2015.1092129>